

FIȘA DISCIPLINEI
Anul universitar 2019-2020

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
1.2. Facultatea	FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE
1.3. Departamentul	SCOALA DOCTORALA DE ISTORIE
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Doctorat
1.6. Programul de studii	Programul de pregătire bazat pe studii universitare avansate

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	CERCETAREA VECHILOR CIVILIZAȚII. CARACTERISTICI ALE CULTURII MATERIALE ȘI SPIRITUALE			2.2. Cod disciplină	SDI 103		
2.3. Titularul activității de curs	Prof. Dr. Mihai Gligor						
2.4. Titularul activității de seminar							
2.5. Anul de studiu	I	2.6. Semestrul	I	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)	O

3. Timpul total estimat

3.1. Numar ore pe saptamana	2	din care: 3.2. curs	28	3.3. seminar/laborator	
3.4. Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					50
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat					7

3.7 Total ore studiu individual	97
3.8 Total ore din planul de învățământ	28
3.9 Total ore pe semestru	125
3.10 Numărul de credite	7

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Preistorie generală, Introducere în arheologie, Arheologie socială și funerară, Apariția civilizațiilor agricole din vechea Europa
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală, laptop, videoproiector, PPT
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	Competențe teoretice, operaționale și creatoare vizând conceptele, metodologia, problematica și conținuturile actuale din domeniul Istorie. Studiul și cercetarea interdisciplinară, utilizarea corectă a conceptelor domeniului de bază și ale domeniilor conexe. Competențe de lectură activă și interpretare critică specifice studiului avizat. Competențe de autoevaluare, disponibilitate pentru formarea continuă în sens interdisciplinar. Stăpânirea limbajului de specialitate și capacitatea de a comunica audienței de specialiști și nespecialiști rezultatele proiectelor, motivația deciziilor, concluziile evaluărilor, direcțiile acțiunilor viitoare.
Competențe transversale	Aplicarea tehnicilor de relaționare în grup și de muncă eficientă în echipă Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare Asumarea unor norme etice în preluarea și utilizarea informației de orice natură.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Înșușirea de competențe privind: obiectul de studiu, evoluția și dezvoltarea arheologiei; modul de receptare al științelor exacte și impactul lor asupra metodelor de cercetare în arheologie; principalele descoperiri arheologice; problematica procesului neolitizării Europei, în contextul sfârșitului mezoliticului și al “revoluției neolitice” din arealul “Semilunei Fertile”; obiectul de studiu, evoluția și dezvoltarea arheologiei funerare;
7.2 Obiectivele specifice	Înșușirea de competențe privind: cunoașterea creației materiale și spirituale ale civilizațiilor Vechii Europe; surprinderea evoluției civilizațiilor neolitice și eneolitice din zona dunăreană și a bazinului carpatic și relațiile cu arealele culturale periferice; tehnicile de datare și cercetare utilizate în arheologia contemporană; metodologia de cercetare osteoarheologică;

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
C1. Istoricul și dezvoltarea arheologiei pe plan mondial 1.1. Primele preocupări. Moștenirea antichității; Colectionari și anticari. De la Troia la Pompei 1.2. Constituirea arheologiei ca știință. Arheologia sec. XX.; 1.3. De la arheologia analitică la arheologia post-procesualistă	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C2. Procesul antropogenezei și contribuțiile paleoantropologiei. 2.1. De la primele hominide la omul modern; 2.2. Bioarheologia. Osteoarheologia. Arheotanatologia; 2.3. Dovezi bioarheologice privind migrația populațiilor;	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C3. Artă și spiritualitatea în paleolitic și mezolitic-epipaleolitic. 3.1. Picturile rupestre și principalele semnificații; 3.2. Artă mobilă. Totemismul. Animismul;	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2

3.3. Fenomenul Lepenski Vir-Schela Cladovei.		
C4. Neoliticul aceric. „Semiluna fertilă” 4.1. Experiența Orientului. Comunitățile natufiene. Pre Pottery Neolithic (PPN) A-B; 4.2. Sedentarismul și primele sate. Domesticirea animalelor și cultivarea plantelor; 4.3. Principalele situri și descoperiri: (cultura materială) - Hallan Çemi, Körtek Tepe, Çayönü; (cultura spirituală) - Nevali Çori, Göbekli Tepe, Catalhöyük	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C5. Neolitizarea Europei. Repere cultural-cronologice. 5.1. Europa de sud-est. Civilizația Vechii Europe. Principalele situri și descoperiri; 5.2. Olăritul. Industria litică; 5.3. IMDA.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C6. Credințe și idei religioase. Cultul fecundității și fertilității. 6.1. Plastica antropomorfă și zoomorfă. Protomele, vasele antro-po-zoomorfe și miniaturale; 6.2. Complexe de cult; temple și sanctuare; 6.3. Podoabe-bunuri de prestigiu.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C7. Epoca metalelor. 7.1. Utilizarea primelor metale. Ce este paleometalurgia? 7.2. Orientul. „Revoluția metalurgică”; 7.3. Metalurgia cuprului. Civilizația tell-urilor.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C8. Epoca bronzului. Caracteristici. Răspândirea noului aliaj. 8.1. Rit și ritual funerar. Civilizația kurganelor; 8.2. Daruri către zei; 8.3. Cultul chthonian și bunurile de prestigiu.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C9. Epoca fierului. 9.1. Primele artefacte din fier. Repere tehnologice; 9.2. Răspândirea metalurgiei fierului; 9.3. Importuri, rețele de schimb și rute comerciale.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C10. Arhitectura preistorică. 10.1. Tipuri de locuințe preistorice; tehnici constructive; 10.2. Fenomenul megalitic. Caracteristici și cronologie; 10.3. Dovezi și contexte arheologice.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C11. Arheologia socială în preistorie. 11.1. Demografia arheologică. Structura populației. Organizarea socială; 11.2. Siturile ceremoniale și practicile sacrificiale; 11.3. Contribuțiile etnoarheologiei.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C12. Arheologia și prospecțiile nedistructive 12.1. Rezistivitatea electrică a solului; 12.2. Magnetometria; 12.3. Georadarul și scannerul 3D.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C13. Arheometria. Principalele tehnici de investigare 13.1. XRF, XRD; 13.2. ATR-FTIR; 13.3. Microscopia electronica (SEM-EDS).	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C14. Arheologia experimentală 14.1. Tipurile experimentului în arheologie (clasificarea experimentelor arheologice); 14.2. Rolul experimentului în cercetarea arheologică. Norme și reguli de bază în desfășurarea experimentului arheologic (metodologie); 14.3. Experimentul de tip <i>chaîne opératoire</i> . Studiu de caz: ceramica preistorică.	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2

Bibliografie

Alaiba, R. (2007): *Complexul cultural Cucuteni-Tripolie. Meșteșugul olăritului*, Ed. Junimea, Iași.
 Andreescu, R. R. (2002): *Plastica antropomorfă gumelnițeană. Analiză primară*, Muzeul Național de Istorie a României, Monografii III, București.
 Anthony, D. W., Chi, J. (Eds.) (2010): *The Lost World of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 BC*, Princeton University Press.
 Bailey, D. W. (2000): *Balkan Prehistory*, London and New York.
 Bellwood, P. (2005): *First Farmers. The Origins of Agricultural Societies*, Blackwell Publishing.

- Bem, C. (2007): *Traian-Dealul Fântânilor. Fenomenul Cucuteni A-B*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște.
- Bintliff, J. (Ed.) (2006): *A Companion to Archaeology*, Blackwell Publishing, Oxford.
- Bințițaș, A., Gligor, M. (2016): *Pottery kiln: a technological approach to Early Eneolithic black-topped production in Transylvania*, in *Studia Antiqua et Archaeologica*, XXII (1), 5-18
- Bințițaș, A. (2017): *Importanța metodelor arheometrice în studiul ceramicii preistorice*, in *BCȘS*, 23, 5-17
- Bințițaș, A., Gligor, M., Dulamă, I. D., Teodorescu, S., Știrbescu, R. M., Rădulescu, C. (2017): *ATR-FTIR and SEM-EDS Analyses of Lumea Nouă Painted Pottery from Alba Iulia-Lumea Nouă Neolithic Site*, in *Revista de Chimie*, 68(4), 847-852
- Bințițaș, A., Gligor, M., Dulama, I.D., Radulescu, C., Stih, C., Ion, R.M., Teodorescu, S., Stirbescu, R.M., Bucurica, I.A., Pehoiu, G. (2019): *Analysis and Structural Investigations on Early Eneolithic Foeni Painted Pottery from Alba Iulia - Lumea Noua Archaeological Site*, in *Romanian Journal of Physics*, 64(5-6), 1-13
- Bronk Ramsey, Ch., Buck, C. E., Manning, S. W., Reimer, P., H. van der Plicht (2006): *Developments in radiocarbon calibration for archaeology*, in *Antiquity*, 80(310), p. 783-798.
- Bogaard, A. (2004): *Neolithic Farming in Central Europe: An Archaeobotanical Study of Crop Husbandry Practices*, London, Routledge.
- Bocquet-Appel, J.P., Bar-Yosef, O. (2008): *The Neolithic Demographic Transition and its Consequences*, Springer.
- Bradley, R. (2005): *Ritual and Domestic Life in Prehistoric Europe*, Routledge Publishing, London.
- Boulestin, B., Zeeb-Lanz, A., Jeunesse, C., Haack, F., Arbogast, R. M., Denaire, A. (2009): *Mass cannibalism in the Linear Pottery Culture at Herxheim (Palatinate, Germany)*, in *Antiquity*, 83(322), p. 968-982.
- Chamberlaine, A. (2006): *Demography in archaeology*, Cambridge University Press.
- Collis, J. (2003): *The European Iron Age*, Routledge, London and New York.
- Carver, M. (2009): *Archaeological Investigation*, Routledge, London and New York.
- Dietrich, O., Heun, M., Notroff, J., Schmidt Kl. (2012): *The role of cult and feasting in the emergence of Neolithic communities. New evidence from Göbekli Tepe, south-eastern Turkey*, in *Antiquity*, 86 (333), 674-695
- Duday, H. (2009): *The Archaeology of the Dead. Lectures in Archaeoethanatology*, Oxbow Books, Oxford.
- Glascok, M.D., Barker, A.W., Băcucț Crișan, S., Drașovean, F., Gligor, M., Negrei, D. (2016): *Sourcing Obsidian Artifacts from Archaeological Sites in Central and Western Romania by X-ray Fluorescence*, in *Analele Banatului*, SN, XXIV, 75-86
- Gligor, M. (2009): *Așezarea neolitică și eneolitică de la Alba Iulia-Lumea Nouă în lumina noilor cercetări*, Ed. Mega, Cluj-Napoca.
- Gligor, M. (2014): *Începuturile eneoliticului timpuriu în Transilvania: o abordare Bayesiană*. *Analele Banatului*, SN, XXII, 91-105.
- Green, K. (1995): *Archaeology. An introduction* (Third Edition), Routledge, London and New York.
- Guilaine, J., Zammit, J. (2005): *The Origins of War. Violence in Prehistory*, Blackwell Publishing.
- Hansen, S. (2007): *Bilder vom Menschen der Steinzeit. Untersuchungen zur anthropomorphen Plastik der Jungsteinzeit und Kupferzeit in Südosteuropa*, Teil I-II, Verlag Philipp von Zabern, Mainz.
- Harding, A. F. (2000): *European Societies in the Bronze Age*, Cambridge.
- Hester, T. R., Shafer, H. J., Feder, K. L. (2009): *Field methods in archaeology*, Walnut Creek, Left Coast Press.
- Hodder, I. (1990): *The domestication of Europe. Structure and contingency in Neolithic societies*, Blackwell, Oxford.
- Kalicz, N., Raczky, P. (1991): *Berettyóújfalu-Herpály. Un habitat de la culture de Herpály*, în *Les agriculteurs de la grande plaine Hongroise*, Dijon, 113-134.
- Lambrick, G. (2008): *Aerial Archaeology in Ireland*, The Heritage Council of Ireland Series, Dublin.
- Lazarovici, C. M., Lazarovici, Gh. (2006): *Arhitectura neoliticului și epocii cuprului din România. (I) Neoliticul*, Ed. Trinitas, Iași.
- Lazarovici, C. M., Lazarovici, Gh. (2007): *Arhitectura neoliticului și epocii cuprului din România. (II)*, Ed. Trinitas, Iași.
- Lazarovici, Gh. (2009): *Ritualuri de fundare/întemeiere și abandonare în neolitic*, în G. Bodi (Ed.), *In medias res praehistoriae. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis Professoris Dan Monah oblata*, Ed. Universității "Al. Ioan Cuza", Iași, 239-287.
- Lazarovici, Gh., Drașovean, Fl., Maxim, Z. (2001): *Parța*, Vol. I.1-I.2, Ed. Waldpress, BHAB, XIII, Timișoara.
- Lichter, Cl. (Ed.) (2007): *Vor 12.000 Jahren in Anatolien. Die ältesten Monumente der Menschheit*, Karlsruhe.
- Mays, S. (2010): *The Archaeology of Human Bones*, Routledge, London and New York.
- Mathieu, J., R., (2002): *Introduction – Experimental Archaeology: Replicating Past Objects, Behaviors and Processes*, în James R. Mathieu (ed.), *Experimental Archaeology: Replicating Past Objects, Behaviors and Processes*, BAR International Series 1035, Archaeopress, Oxford, 1-12.
- Monah, D. (1997): *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni*, Piatra-Neamț.
- Monah, F., Monah, D. (2008): *Cercetări arheobotanice în tell-ul calcolitic Poduri-Dealul Ghindaru*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XIX, Piatra-Neamț.
- Parkinson, W. A., Duffy P. R. (2007): *Fortifications and Enclosures in European Prehistory: A Cross-Cultural Perspective*, in *Journal of Archaeological Research*, 15, p. 97-141.
- Petrescu-Dîmbovița, M., Văleanu, M. C. (2004): *Cucuteni-Cetățuie. Monografie arheologică*, BMemAntiq XIV, Ed. „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț.
- Price, N. (Ed.) (2001): *The Archaeology of Shamanism*, Routledge, London and New York.

Rassmann, K, Ohlrau, R., Hofmann, R., Mischka, C., Burdo, N., Videjko, M., Müller, J. (2014): *High precision Tripolye settlement plans, demographic estimations and settlement organization*, in Journal of Neolithic Archaeology, 16, 96-134

Renfrew, C., Bahn, P. (2005): *Archaeology. Theories, Methods and Practice*, London.

Sainz, C. G., Toca, R. C., Fukazava, T. (Eds.) (2003): *The Art of Paleolithic Hunters in the North of Spain*, University of Cantabria.

Scarre, Ch. (Ed.) (2005): *World Prehistory and the Development of Human Societies*, Thames & Hudson.

Smith, L. (2004): *Archaeological theory and the politics of cultural heritage*, Routledge, London and New York. Scarre, Ch. (Ed.) (2005): *World Prehistory and the Development of Human Societies*, Thames & Hudson.

Thomas, J. (2002): *Understanding the Neolithic*, Routledge, London and New York.

Tilley, C. (1996): *An Ethnography of the Neolithic. Early prehistoric societies in southern Scandinavia*, Cambridge University Press.

Voinea, V. M. (2005): *Ceramica complexului cultural Gumelnița-Karanovo VI. Fazele A1 și A2*, Constanța.

Wenke, R. J. (1999): *Patterns in Prehistory: Humankind's First Three Million Years*, 4th Edition. Oxford University Press

Whittle, A. (1996): *Europe in the Neolithic: The Creation of New Worlds*, Cambridge, Cambridge University Press.

Wilkinson, P. (2007): *Archaeology*, Oxford.

Whittle, A. (2003): *The archaeology of people. Dimensions of neolithic life*, Routledge Publishing, London and New York.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Competențele profesionale și transversale, ariile de conținut și creditele alocate sunt în concordanță cu obiectivele programului de studii

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	CE. 1.1. Claritatea exprimării în comunicarea orală CE. 1.2. Abordarea interpretativă a problematicii studiului arheologiei CE. 1.3. Interpretarea și evaluarea critică a practicilor mortuare CE. 1.4. Cantitatea și calitatea cunoștințelor însușite din domeniul arheologiei CE. 1.5. Formularea unui punct de vedere profesional asupra fenomenului istoric, pornind de la pozițiile exprimate în istoriografia de specialitate CE. 1.6. Descoperirea și utilizarea resurselor bibliografice CE. 1.7. Realizarea unui discurs istoriografic coerent, cu finalitate pedagogică și științifică; CE. 1.8. Asumarea unor norme etice în preluarea și utilizarea informației de orice natură.	Referat	100%
10.5 Standard minim de performanță: însușirea cunoștințelor de bază dobândite la curs; capacitatea de a opera cu noțiunile specifice disciplinei; cunoașterea principalelor abordări teoretice și metodologice privitoare la arheologie			

Data completării
06 septembrie 2019

Semnătura titularului de curs

Data avizării în CSD
12 septembrie 2019

Semnătura directorului SDI
conf. univ. dr. Valer Moga